

บทที่ 1

บทนำ

1.1. ความเป็นมาและความสำคัญ

สังคมในยุคปัจจุบันเป็นสังคมแห่งยุคดิจิทัลที่สื่อและเทคโนโลยีเข้ามามีอิทธิพลในการดำเนินชีวิตประจำวัน ด้วยความก้าวหน้าและการพัฒนาด้านเทคโนโลยีการติดต่อสื่อสาร มีการเติบโตอย่างรวดเร็ว จากในยุคที่มีการสื่อสารแบบดั้งเดิมที่ใช้ การสื่อสารแบบเผชิญหน้ากัน และกันในขณะที่ทำการสื่อสารกัน และสามารถสังเกตกิริยาท่าทางของฝ่ายตรงข้ามได้โดยตรง แต่ในปัจจุบัน การสื่อสารได้มีการพัฒนาที่เรียกว่าเกิดนวัตกรรมในด้านการสื่อสาร โดยที่การสื่อสารนั้นอาจไม่จำเป็นต้องเห็นหน้าคู่สนทนาก็สามารถสื่อสารออกมาได้ สื่อสังคมออนไลน์ในปัจจุบันได้ถูกพัฒนาให้สามารถสื่อสารระหว่างผู้ส่งสารและผู้รับสารโดยใช้สื่อกลางอย่างอินเทอร์เน็ตเข้ามา มีบทบาทในการสื่อสารแบบสมัยใหม่ ซึ่งถือว่าเป็นการอำนวยความสะดวกทั้งเรื่องการติดต่อสื่อสาร การใช้ประโยชน์ในการหาข้อมูลข่าวสาร รวมไปถึงการสร้างเนื้อหาข่าวสาร และกระจายข่าวได้อย่างเสรี (เสาวลักษณ์ พันธบุตร, 2560)

Meltwater บริษัทตรวจสอบการใช้งานสื่อออนไลน์ทั่วโลก ได้เผยแพร่สถิติพฤติกรรมการใช้งานดิจิทัลสื่อออนไลน์ โซเชียลมีเดีย อินเทอร์เน็ตของประชากรโลก 2023 Global Digital Report รวมถึงไทยด้วย (The state of digital in Thailand in 2023) โดยเป็นการเก็บสถิติตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม- 31 ธันวาคม 2565 และอัปเดตข้อมูลล่าสุดในเดือนมกราคม 2566 ซึ่งสถิติของคนไทยนับถึงเดือนมกราคม ปี 2566 ไทยมีประชากรทั้งหมด 71.75 ล้านคน มีประชากรหญิงคิดเป็น 51.5% และประชากรชาย 48.5% โดยค่าเฉลี่ยอายุของประชากรทั้งหมดอยู่ที่ 40.1 ปี ประชากรร้อยละ 53.2 อาศัยอยู่ในใจกลางเมือง ในขณะที่ร้อยละ 46.8 อาศัยอยู่ในพื้นที่ชนบท ซึ่งนับถึงต้นปี 2566 ในประเทศไทยมีผู้ใช้อินเทอร์เน็ต 61.21 ล้านคน ซึ่งอัตราการเข้าถึงอินเทอร์เน็ตอยู่ที่ 85.3 เปอร์เซ็นต์ จากตัวเลขดังกล่าวเผยให้เห็นว่า 10.55 ล้านคนในประเทศไทยไม่ได้ใช้อินเทอร์เน็ต คิดเป็น 14.7 เปอร์เซ็นต์ ส่วนโซเชียลมีเดียมีการใช้ 52.25 ล้านคน คิดเป็น 72.8 เปอร์เซ็นต์ของประชากรทั้งหมด

การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไทยเป็นการทั่วไป พ.ศ. 2566 เป็นการเลือกตั้งทั่วไปในประเทศไทยครั้งที่ 27 จัดขึ้นเมื่อวันที่ 14 พฤษภาคม พ.ศ. 2566 หลังจากที่มีการยุบสภาผู้แทนราษฎรไทยชุดที่ 25 เมื่อวันที่ 20 มีนาคม พ.ศ. 2566 คณะกรรมการการเลือกตั้งแถลงผลอย่างไม่เป็นทางการเมื่อวันที่ 15 พฤษภาคม ผลปรากฏว่า พรรคก้าวไกลได้ที่นั่งในสภาผู้แทนราษฎรมากที่สุด ส่วนพรรคเพื่อไทยได้ที่นั่งรองลงมา การเลือกตั้งครั้งนี้มีผู้มาใช้สิทธิมากถึง ร้อยละ 75.71 ทำลายสถิติของการเลือกตั้งเมื่อปี 2554 ที่มีผู้มาใช้สิทธิร้อยละ 75.03

ในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไทยเป็นการทั่วไป พ.ศ. 2566 วันที่ 14 พฤษภาคม พ.ศ. 2566 พรรคก้าวไกลได้ที่นั่งในสภาจำนวน 151 ที่นั่ง แบบแบ่งเขต 112

ที่นั่ง แบบบัญชีรายชื่อ 39 ที่นั่ง ส่งผลให้กลายเป็นพรรคอันดับ 1 ซึ่งแตกต่างจากผลการเลือกตั้งครั้งก่อน เมื่อวันที่ 24 มีนาคม 2562 มีนายธนาธร จึงรุ่งเรืองกิจ หัวหน้าพรรคอนาคตใหม่เป็นแกนนำ ได้ผลการเลือกตั้งอันดับที่ 3 คิดเป็น 17.80% ได้ คะแนนเสียง 6,330,617 คะแนน ได้ ส.ส. มากถึง 81 ที่นั่ง

ชัยชนะจากการเลือกตั้งของพรรคก้าวไกลเป็นเรื่องไม่คาดฝันของสังคมไทย ด้วยความเป็นพรรคน้องใหม่ ไม่เล่นการเมืองบ้านใหญ่ และเสนอเรื่องที่สังคมมองว่าเป็นไปได้อย่างยาก แต่จากผลการเลือกตั้งที่ผ่านมา สังคมไทยก็ได้เห็นพร้อมกันว่า พรรคที่ถูกกล่าวหาว่า ‘เพื่อฝัน’ นั้นสามารถครองใจคนส่วนใหญ่ในการเลือกตั้งได้ ท่ามกลางหลากหลายนโยบายเปลี่ยนแปลงโครงสร้างที่ก้าวไกลเสนอขึ้นมานั้น ทำให้เห็นว่าในวันนี้สังคมไทยส่งเสียงพร้อมกันว่าต้องการโอบรับความเปลี่ยนแปลง โดยเฉพาะหลังจากที่ถูกปกครองโดยคณะรัฐประหารและพรรคพวกมาเกือบทศวรรษ การลงคะแนนทั้งหมดของผู้คนจำนวนมากมายมหาศาลในสังคมไทยชี้ให้เห็นถึงการตัดสินใจให้คุณค่าแก่ความเท่าเทียม การตัดสินใจให้คุณค่าแก่อนาคตที่ทุกคนสามารถเดินไปพร้อมๆ กันได้ ทั้งหมดนี้ คือคุณค่าชุดใหม่ที่เกิดขึ้น ความเท่าเทียมกันนี้หมายถึงความเท่าเทียมในโอกาส ความเท่าเทียมในความเป็นมนุษย์ หรือความเท่าเทียมในเรื่องอื่นๆ นี่คือการเมืองเชิงคุณค่าปรากฏชัดขึ้นและเป็นคุณค่าใหม่ที่สังคมไทยกำลังไฝ่ฝันหาและปรารถนาที่จะไปถึง มีการกล่าวถึงว่าพรรคก้าวไกลมีการใช้กระแสสื่อออนไลน์ จึงเกิดวาทกรรมมาใหม่มากมาย เช่น “หัวคะแนนธรรมชาติ” “ด้อมส้ม” เป็นพรรคการเมืองที่ไม่มีระบบนายทุนหรือระบบบ้านใหญ่ แต่กลับเอาชนะทางการเมืองได้ และเป็นกระแสนิยม เป็นที่ให้ความสนใจทั้งสื่อในและต่างประเทศเป็นอย่างมาก

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะทำการศึกษากิจการกิจการสื่อสารทางการเมืองบนสื่อสังคมออนไลน์ของพรรคก้าวไกล เพื่อจะได้นำผลวิจัยไปเป็นแนวทาง ในการวิเคราะห์นโยบายที่เกิดจากการจัดการกิจการสื่อสารทางการเมือง ในลำดับต่อไป

1.2 ปัญหานำวิจัย

1.2.1 พรรคก้าวไกลมีการจัดการการสื่อสารอุดมการณ์ทางการเมืองกับประชาชนอย่างไร

1.2.2 พรรคก้าวไกลมีการจัดการการใช้แนวคิดผู้ทรงอิทธิพลทางความคิดกับการสื่อสารที่มีต่อประชาชนแบบใด

1.2.3 พรรคก้าวไกลมีการจัดการการใช้สื่อออนไลน์ในการสื่อสารกับประชาชนแต่ละช่วงวัยอย่างไร

1.3. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.3.1 เพื่อศึกษาการจัดการการสื่อสารอุดมการณ์ทางการเมืองกับประชาชนของพรรคก้าวไกล

1.3.2 เพื่อศึกษาการจัดการการใช้แนวคิดผู้ทรงอิทธิพลทางความคิดกับการสื่อสารที่มีต่อประชาชนของพรรคก้าวไกล

1.3.3 เพื่อศึกษาการจัดการการใช้สื่อออนไลน์ในการสื่อสารกับประชาชนแต่ละช่วงวัยของพรรคก้าวไกล

1.4. ประโยชน์ของการวิจัย

1.4.1 ทราบถึงการจัดการการสื่อสารอุดมการณ์ทางการเมืองกับประชาชนของพรรคก้าวไกล

1.4.2 ทราบถึงเพื่อศึกษาการจัดการการใช้แนวคิดผู้ทรงอิทธิพลทางความคิดกับการสื่อสารที่มีต่อประชาชนของพรรคก้าวไกล

1.4.3 ทราบถึงการจัดการการใช้สื่อออนไลน์ในการสื่อสารกับประชาชนแต่ละช่วงวัยของพรรคก้าวไกล

1.5. ขอบเขตของการวิจัย

1.5.1. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ มุ่งศึกษากระบวนการการจัดการการสื่อสารของพรรคก้าวไกล โดยศึกษาจากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกหลังการประกาศผลการเลือกตั้งจากกลุ่มแกนนำพรรค เช่น นายวิโรจน์ ลักขณาอดิศร แกนนำพรรคก้าวไกลหรือ นายกรุณพล เทียนสุวรรณรองโฆษกพรรคก้าวไกล รวมถึงผู้สมัครที่ได้รับเลือกเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในเขตจังหวัดจันทบุรีทั้ง 3 เขต

1.5.2 ขอบเขตด้านเนื้อหา

การศึกษาวิจัยนี้เป็นการศึกษาอยู่ในขอบเขต 5 แนวคิด คือ แนวคิดการจัดการความรู้ แนวคิดการสื่อสารอุดมการณ์ทางการเมือง แนวคิดทฤษฎีผู้นำทางความคิดหรือผู้ทรงอิทธิพลทางความคิดเพื่อเสริมการใช้แนวคิดทฤษฎีการใช้สื่อสังคมออนไลน์ เพื่ออธิบายปรากฏการณ์การจัดการนวัตกรรมการสื่อสารทางการเมืองบนสื่อสังคมออนไลน์ของพรรคก้าวไกล การศึกษาวิจัยนี้เก็บรวบรวมเอกสารและวิเคราะห์ผ่านทางสื่อสังคมออนไลน์ 2 แพลตฟอร์ม ได้แก่ เฟซบุ๊ก และ ทิกต็อก

1.5.3. ขอบเขตด้านเวลา

เก็บข้อมูล เดือนพฤษภาคม 2566 - เดือนมีนาคม 2567

1.6. นิยามศัพท์เฉพาะ

การจัดการความรู้ หมายถึง การรวบรวมเทคนิคองค์ความรู้ที่มีอยู่ในองค์กร ซึ่งกระจายอยู่ในตัวบุคคล หรือเอกสาร มาพัฒนาให้เป็นระบบที่พรรคก้าวไกลนำมาสื่อสารกับประชาชน แบ่งเป็นความรู้ที่ฝังอยู่ในคน (tacit knowledge) และความรู้ที่ชัดเจน (explicit knowledge) ในการเลือกตั้งทั่วไปพ.ศ.2566

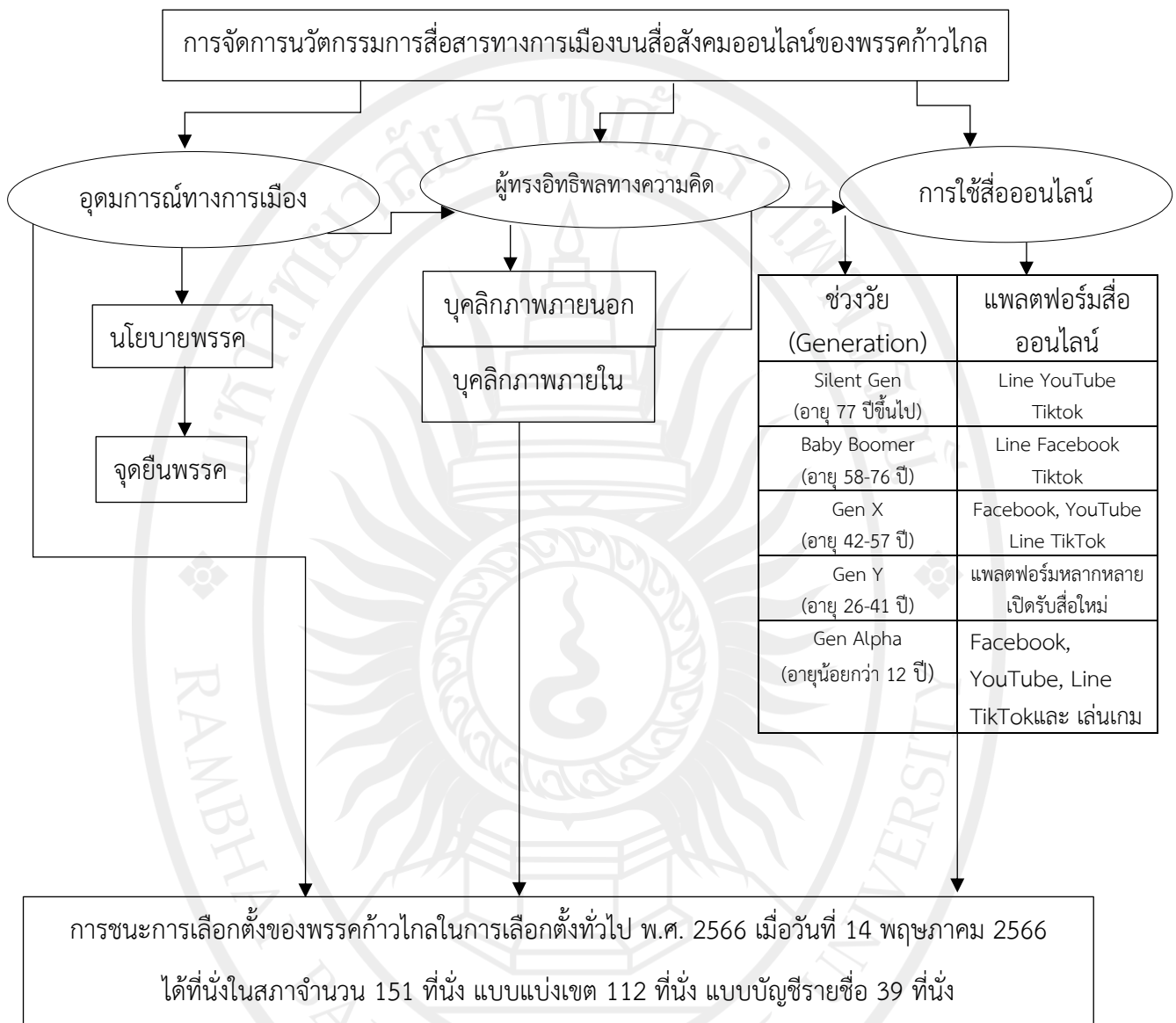
การสื่อสารอุดมการณ์ทางการเมือง หมายถึง กระบวนการส่งสารทั้งอวัจนภาษาและวจนภาษาที่พรรคก้าวไกลนำเสนอเกี่ยวกับอุดมการณ์และนโยบายผ่านแกนนำและผู้สมัครส.ส. พรรคก้าวไกล ในการเลือกตั้งทั่วไปพ.ศ.2566

สื่อสังคมออนไลน์ หมายถึง สื่อที่มีการเชื่อมโยงกันเพื่อสร้างเครือข่ายในการตอบสนองความต้องการทางสังคม ที่มุ่งเน้นการสร้างและสะท้อนให้เห็นถึงเครือข่ายความสัมพันธ์ทางสังคมที่ในกลุ่มคนที่มีความสนใจ หรือ มีกิจกรรมร่วมกัน บริการเครือข่ายสังคมออนไลน์ มีการให้บริการทางการสื่อสารทั้งแบบทางเดียวและสองทางบนอินเทอร์เน็ต ในที่นี้ หมายถึง แพลตฟอร์มสื่อออนไลน์ Facebook, Tiktok, Twitter, Instagram, Youtube, Line

ผู้ทรงอิทธิพลทางความคิด หมายถึง แกนนำพรรคก้าวไกลที่มีบุคลิกภาพภายนอกและบุคลิกภาพภายในบุคลิกภาพ, ความรู้, ภาพลักษณ์และภูมิหลัง,ทัศนคติ, ผลงาน, ยุทธวิธีการสื่อสารทางการเมืองที่สามารถโน้มน้าวใจหรือสิ่งที่เป็นศักยภาพและมีอนุภาพสร้างความเชื่อถือและศรัทธาสำหรับประชาชนผู้ติดตามสื่อสังคมออนไลน์ในการเลือกตั้งทั่วไปพ.ศ.2566

พรรคก้าวไกล หมายถึง พรรคการเมืองที่มีที่ตั้งสำนักงานใหญ่ เลขที่ 167 อาคารอนาคตใหม่ ชั้น 4 รามคำแหง 42 แขวงหัวหมาก เขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร 10240ได้รับคะแนนการเลือกตั้งเป็นอันดับ1 ในการเลือกตั้งทั่วไปพ.ศ.2566 เมื่อวันที่ 14 พฤษภาคม 2566

1.7. กรอบแนวคิดที่ใช้ในการศึกษา

แผนผังที่ 1 กรอบแนวคิดงานวิจัย